

הצעה לפתרון בחינת הבגרות באזרחות

034281 80%

מועד חורף תשפ"ו 2026

הפתרון נכתב על ידי גולן צברי, רועי אדחוח, נועה זגורי
עומר כהן, נוי קציר, הודיה לוי

מצוות מורי רשת החינוך אנקורי

פרק ראשון (14 נקודות)

שאלה 1 – עסקת הגז עם מצרים

סעיף א':

- **ציין:** הפנייה למדינות השכנות.
- **הצג:** בהכרזת העצמאות מדינת ישראל מושיטה יד לשלום ולשכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן. היא קוראת להן לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם העברי העצמאי בארצו, במטרה לקדם את המזרח התיכון כולו.
- **בסס (ציטוט):** ניתן לראות על פי הקטע: "הבכיר הוסיף ואמר כי הוא סבור שעסקה זו תתרום לחיזוק הקשרים של ישראל עם מדינות נוספות באזור, ולא רק עם מצרים".
- **הסבר (קישור):** כלומר, הבכיר הישראלי מדגיש כי מכירת הגז למצרים היא צעד שיחזק את היחסים והקשרים עם מדינות האזור, פעולה המממשת את קריאתה של המדינה בהכרזה לשלום, שכנות טובה ושיתוף פעולה אזורי למען קידום המזרח התיכון כולו. וזאת בהתאם לפנייה למדינות השכנות שבה נאמר שישראל מושיטה יד לשלום ולשיתוף פעולה.

סעיף ב':

- **ציין:** מנגנון פיקוח וביקורת בלתי מוסדי (תקשורת/דעת קהל).
- **הצג:** ביקורת שמקיימים גופים, ארגונים או פרטים באמצעות הפגנות, שביתות, עצרות, יצירות אומנות, הופעה וקטיבה באמצעי התקשורת וברשתות החברתיות. הביקורת נעשית ללא הסמכה חוקית אלא מיוזמתם של אזרחים או קבוצות, לשם הגבלת השלטון ופיקוח על חוקיות פעולותיו באמצעות לחץ על קובעי מדיניות והבעת ביקורת פוליטית וחברתית.
- **בסס (ציטוט):** ניתן לראות על פי הקטע: "עקב כך אותו העיתון דורש מן הממשלה שתבחן מחדש את העסקה שנחתמה, לפני שתאשר אותה סופית".
- **הסבר (קישור):** כלומר, העיתון מפרסם תחקיר ומפעיל לחץ ציבורי על הממשלה לשנות את החלטתה בנוגע לעסקה. פעולה זו של כתיבה ופרסום ביקורת בעיתונות היא דוגמה מובהקת למנגנון פיקוח שאינו רשמי (בלתי מוסדי), המבקש לפקח על השלטון דרך יצירת דעת קהל. וזאת בהתאם למנגנון פיקוח בלתי מוסדי שבו נאמר שהביקורת נעשית באמצעי התקשורת מיוזמתם של גופים.

שאלה 2 – העתקות בבחינות הבגרות

סעיף א':

- **ציין:** קביעת מדיניות ויישומה.
- **הצג:** הממשלה מוסמכת לקבל החלטות ולהתוות קווי פעולה בתחומים שונים הנמצאים באחריות משרדי הממשלה. תפקידה להוציא לפועל את המדיניות ולקבוע כיצד לפעול כדי להשיג יעדים לאומיים.
- **בסס (ציטוט):** ניתן לראות על פי הקטע: "כדי להתמודד עם התופעה, אגף הבחינות במשרד החינוך פועל זה כמה שנים לאיתור העתקות... ובין השאר נעזר לצורך זה בבינה מלאכותית".
- **הסבר (קישור):** כלומר, משרד החינוך, שהוא חלק מהרשות המבצעת (הממשלה), קבע דרך פעולה (מדיניות) למלחמה בהעתקות, והוא מיישם אותה בפועל באמצעות הפעלת כלים טכנולוגיים כמו בינה מלאכותית. וזאת בהתאם לתפקיד הממשלה של קביעת מדיניות ויישומה.

סעיף ב':

- **ציין:** הזכות לפרטיות.
- **הצג:** זכותו של כל אדם לחיות ללא חשיפה, התערבות או חדירה לחייו, לגופו או לחפציו ללא רשותו. הזכות נועדה לאפשר לאדם מרחב פרטי המוגן מעיני הציבור או השלטון.
- **בסס (ציטוט):** ניתן לראות על פי הקטע: "לדבריהם, המצלמות יתעדו אותם גם במצבים שאינם קשורים בבחינה עצמה, ולכן הם מתנגדים לכך".
- **הסבר (קישור):** כלומר, התלמידים טוענים שהצבת המצלמות תחשוף ותתעד פעולות אישיות שלהם שאינן קשורות למבחן, ובכך תחדור למרחב האישי שלהם ללא הסכמתם. וזאת בהתאם לזכות לפרטיות שבה נאמר שאין לחדור לחייו של אדם ללא רשותו.

פרק שני בבגרות באזרחות 70% - חורף תשפ"ו (רועי אדחוח)

שאלה 3

הציגו - **חוק יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי**: חוק זה מעגן את אופייה היהודי של מדינת ישראל ומגדיר את מדינת ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי. חוק-יסוד זה הינו חלק מחוקי היסוד, שהם חלק בלתי נפרד מהיסודות החוקתיים של המדינה, שאמורים להוות תשתית לחוקה העתידית. החוק מגדיר את מאפייני המדינה, כגון: (יש לפרט שלושה סעיפים מתוך החוק).

עקרונות יסוד:

- ארץ ישראל היא מולדתו ההיסטורית של העם היהודי, שבה קמה מדינת ישראל.
- מדינת ישראל היא מדינת הלאום של העם היהודי, שבה הוא מממש את זכותו הטבעית, התרבותית, הדתית וההיסטורית להגדרה עצמית.
- מימוש הזכות להגדרה עצמית לאומית במדינת ישראל ייחודי לעם היהודי.

סמלי המדינה:

- שם המדינה הוא "ישראל".
- דגל המדינה הוא לבן, שני פסי תכלת סמוך לשוליו, ומגן דוד תכול במרכזו.
- סמל המדינה הוא מנורת שבעת הקנים, עלי זית בשני צדדיה, והמילה "ישראל" למרגלותיה.
- המנון המדינה הוא "התקווה".
- פרטים לעניין סמלי המדינה ייקבעו בחוק.
- בירת המדינה: ירושלים השלמה והמאוחדת היא בירת ישראל.

הערה: ניתן לרשום דוגמאות נוספות: שפה, קיבוץ גלויות הקשר עם העם היהודי, התיישבות יהודית, לוח רשמי, יום העצמאות וימי זיכרון, ימי שבתון ומנוחה, נוקשות.

שאלה 4

הצג – יש להציג שניים מהביטויים הבאים **למעמד המיעוטים** במרחב הציבורי במדינת ישראל :

- לשפה הערבית מעמד מיוחד בישראל. חלק מפרסומי המדינה (שלטי הכוונה, תקנות שונות) מחויבות להיכתב גם בערבית.
- ימי המועד של המיעוטים מוכרים להם כימי חופשה.
- בני העדות הלא יהודיות כפופים לשיפוט הדתי של בתי הדין על פי דתם בנושאי אישות.
- למיעוטים השונים קיימות מערכות חינוך נפרדות המתנהלות בשפתם.
- חוק החינוך הממלכתי קובע כמטרה לחנך כל אדם לכבוד למורשתו ולזהותו התרבותית.

שאלה 5

הציגו אחד משני הכללים האלה, המבטיחים את **אי-תלותה (עצמאותה) של הרשות השופטת** :

- אופן בחירת שופטים : אסור לשופט לשמש בכל תפקיד פוליטי.
- תנאי העסקת שופטים : שכר השופטים גבוה ונקבע על-ידי ועדת הכספים של הכנסת.

שאלה 6

הציגו אחת משתי העמדות (החלומות) האלה, בנושא **זהותה הדתית-תרבותית הרצוי של מדינת ישראל** :

מדינת הלכה :

- מקור הסמכות במדינה הוא ההלכה היהודית, ולא ציבור האזרחים, בשונה מדמוקרטיה. חוקי המדינה ייקבעו על פי דיני התורה בכל תחומי החיים.
- בקרב המחזיקים בעמדה זו, ישנן תפיסות שונות באשר למידת האכיפה הרצויה בפועל מצד המדינה בביתו הפרטי של האזרח.
- המדינה לא תהיה דמוקרטית. יחד עם זאת, יתקיימו בה מאפיינים דתיים (הלכתיים) העולים בקנה אחד עם מאפיינים דמוקרטיים.

מדינה מסורתית (מורשתית-תרבותית) :

- מקור הסמכות במדינה הוא ציבור האזרחים.
- מדינת ישראל, כמדינת העם היהודי, צריכה לתת ביטוי בחקיקה ובמרחב הציבורי למורשת היהודית.
- במובן התרבותי והלאומי מתוך זיקה למורשת/מסורת אך ללא מחויבות להלכה.

הציגו נקודת דמיון אחת והבדל אחד בין העדפה מתקנת ובין הבחנה :

דמיון – פגיעה בזכות לשוויון במטרה לצמצם את הפער מול יתר האוכלוסייה במדינה : בהעדפה מתקנת ובין הבחנה קיים מתן יחס אי-שוויוני לבני אדם מסיבות מוצדקות.

שוני – מתן ההטבות : בהעדפה מתקנת יש מתן הטבות לאוכלוסייה, קבוצה או מגזר חלשים בחברה אשר סבלו מקיפוח או פערים (בעבר) למשך זמן מסוים, לעומת זאת, בהבחנה מתן ההטבות מיועד בעיקר לפרט בעל צרכים שונים ואינה בהכרח מוגבלת בזמן.

8. אשכול העולם היהודי

שילוב בין דת למדינה - החברה הדתית-לאומית דוגלת בשילוב בין שמירה על אורח חיים דתי-הלכתי לבין השתלבות מלאה במדינת ישראל ובמוסדותיה. חברה מקיימים מצוות דתיות, ובמקביל רואים במדינה ערך דתי ולאומי, משתתפים בשירות צבאי, במערכת החינוך, בכלכלה ובחיים הציבוריים. **מחויבות לערכי הציונות** - החברה הדתית-לאומית רואה בציונות ובהקמת מדינת ישראל חלק מתהליך בעל משמעות דתית ולאומית. לכן היא מדגישה ערכים כמו אהבת הארץ, יישוב הארץ, תרומה לחברה ושירות משמעותי בצה"ל ובחברה

עקרון הפלורליזם הוא עקרון דמוקרטי שלפיו קיימת בחברה הכרה בלגיטימיות של קבוצות שונות, דעות שונות ואורחות חיים מגוונים. העיקרון מאפשר לכל קבוצה לבטא את זהותה, ערכיה ואמונותיה, כל עוד היא פועלת במסגרת החוק ואינה פוגעת בזכויות של קבוצות אחרות. לפי עקרון הפלורליזם, לא רק שיש להכיר בזכות קיומם אלא אף להכיר בחשיבותם לחברה ועל כן בצורך לעודד את קיומם. זאת מתוך ההכרה בכך שהבעת דעות שונות בנושא מסוים הינה חשובה כדי להציג זוויות שונות של אותו נושא, ומתוך זה לבחור את הדעה או הדרך הטובה ביותר והמקדמת ביותר לחברה.

הסבר: עקרון הפלורליזם מאפשר לחברה הדתית-לאומית לשמור על מאפייניה הייחודיים בכך שהוא מכיר בזכותה להתקיים כקבוצה בעלת זהות דתית ולאומית ייחודית בתוך חברה רבת-תרבותית. במסגרת עקרון זה, החברה הדתית-לאומית יכולה להפעיל מוסדות חינוך דתיים, לקיים אורח חיים הלכתי, ולהביע עמדות ערכיות בזירה הציבורית, מבלי שייכפה עליה לוותר על זהותה. במקביל, היא משתלבת במדינה הדמוקרטית לצד קבוצות אחרות, תוך כיבוד הדעות והזהויות השונות הקיימות בישראל.

9. אשכול תקשורת ופוליטיקה

בעלות צולבת היא מצב שבו אדם, קבוצה או תאגיד מחזיקים בבעלות או בשליטה על כמה כלי תקשורת שונים בו-זמנית (כגון עיתון, ערוץ טלוויזיה, תחנת רדיו או אתר חדשות). מצב זה עלול להוביל לריכוז כוח תקשורתי בידי גורמים מעטים ולהשפעה רחבה על עיצוב דעת הקהל.

עקרון הפלורליזם הוא עקרון דמוקרטי שלפיו קיימת בחברה הכרה בלגיטימיות של קבוצות שונות, דעות שונות ואורחות חיים מגוונים. העיקרון מאפשר לכל קבוצה לבטא את זהותה, ערכיה ואמונותיה, כל עוד היא פועלת במסגרת החוק ואינה פוגעת בזכויות של קבוצות אחרות. לפי עקרון

הפלורליזם, לא רק שיש להכיר בזכות קיומם אלא אף להכיר בחשיבותם לחברה ועל כן בצורך לעודד את קיומם. זאת מתוך ההכרה בכך שהבעת דעות שונות בנושא מסוים הינה חשובה כדי להציג זוויות שונות של אותו נושא, ומתוך זה לבחור את הדעה או הדרך הטובה ביותר והמקדמת ביותר לחברה.

הסבר: החוק נגד בעלות צולבת תורם לחיזוק עקרון הפלורליזם בכך שהוא מגביל את היכולת של גורם אחד לשלוט במספר כלי תקשורת במקביל. בכך נמנע ריכוז שליטה על המידע והמסרים הציבוריים, ומתאפשר קיומם של גופי תקשורת רבים ועצמאיים המייצגים דעות ואינטרסים מגוונים. מצב זה מגדיל את מגוון הקולות והעמדות המוצגים לציבור, מאפשר חשיפה להשקפות שונות, ומחזק את הפלורליזם במרחב הציבורי ובשיח הדמוקרטי.

10. אשכול בחירות ומפלגות

ממשלה קואליציונית היא ממשלה המורכבת משתי מפלגות או יותר, אשר מתקשרות בהסכמים קואליציוניים כדי להקים ממשלה ולזכות באמון הכנסת. ממשלה זו מוקמת כאשר אף מפלגה אחת אינה זוכה ברוב מוחלט של חברי הכנסת, ולכן נדרש שיתוף פעולה בין מפלגות בעלות עמדות שונות.

עקרון הפלורליזם הוא עקרון דמוקרטי שלפיו קיימת בחברה הכרה בלגיטימיות של קבוצות שונות, דעות שונות ואורחות חיים מגוונים. העיקרון מאפשר לכל קבוצה לבטא את זהותה, ערכיה ואמונותיה, כל עוד היא פועלת במסגרת החוק ואינה פוגעת בזכויות של קבוצות אחרות. לפי עקרון הפלורליזם, לא רק שיש להכיר בזכות קיומם אלא אף להכיר בחשיבותם לחברה ועל כן בצורך לעודד את קיומם. זאת מתוך ההכרה בכך שהבעת דעות שונות בנושא מסוים הינה חשובה כדי להציג זוויות שונות של אותו נושא, ומתוך זה לבחור את הדעה או הדרך הטובה ביותר והמקדמת ביותר לחברה.

הסבר: עקרון הפלורליזם מתממש בקיומה של ממשלה קואליציונית בכך שממשלה זו כוללת מספר מפלגות המייצגות קבוצות, אידאולוגיות ואינטרסים שונים בחברה. שיתוף הפעולה בין המפלגות מחייב הידברות, פשרות והכרה בלגיטימיות של עמדות שונות. כך מתאפשר ייצוג רחב של מגוון קולות בחברה בתוך הרשות המבצעת, דבר שמבטא את הפלורליזם הפוליטי ומחזק את אופייה הדמוקרטי של המדינה.

11. אשכול רשויות מקומיות

ועדה קרואה היא גוף שממונה על ידי שר הפנים לניהול רשות מקומית, במקום ראש הרשות והמועצה שנבחרו בבחירות דמוקרטיות. ועדה קרואה ממונה בדרך כלל כאשר הרשות המקומית אינה מתפקדת כראוי, למשל עקב ליקויים חמורים בניהול, חובות כספיים כבדים או משבר מתמשך.

זכויות פוליטיות (זכויות אזרח) הן זכויות המאפשרות לאזרח להשתתף בתהליך הדמוקרטי ובהשפעה על השלטון. זכויות אלו כוללות בין היתר את הזכות לבחור ולהיבחר, הזכות להתאגדות פוליטית, והזכות להשפיע על קבלת החלטות ציבוריות באמצעות נציגים נבחרים.

הסבר: בעת מינוי ועדה קרואה נפגעות הזכויות הפוליטיות של תושבי הרשות המקומית, משום שנשללת מהם האפשרות לבחור את הנהגת הרשות המקומית ולהיות מיוצגים על ידי נבחרים

שנבחרו בבחירות דמוקרטיות. במקום ייצוג נבחר, הרשות מנוהלת על ידי גוף ממונה שאינו נבחר על ידי התושבים. בכך נפגעת זכותם של האזרחים לבחור ולהשפיע על השלטון המקומי, גם אם הפגיעה מוצדקת לעיתים מטעמי תפקוד וניהול תקין.

12. אשכול מעורבות אזרחית ופיקוח על הרשויות

קבוצת אינטרס (קבוצת לחץ) היא התארגנות של אנשים בעלי מטרה משותפת הפועלים יחד כדי להשפיע על קבלת ההחלטות ועל המדיניות הציבורית. פעילות הקבוצה נעשית בדרך כלל מחוץ למערכת הפוליטית הרשמית, אך מכוונת כלפי רשויות השלטון במטרה להשפיע על פעולתן. קבוצות אינטרס משתמשות באמצעים שונים לקידום מטרותיהן, כגון לוביזם (שדלנות) מול נבחר ציבור, חתימת הסכמים עם השלטון והפעלת לחץ ציבורי או סנקציות כמו שביתות. עוצמת ההשפעה של קבוצות האינטרס משתנה, ויש הבדל בין קבוצות חזקות לבין קבוצות המייצגות אוכלוסיות מוחלשות.

עקרון הפלורליזם הוא עקרון דמוקרטי שלפיו קיימת בחברה הכרה בלגיטימיות של קבוצות שונות, דעות שונות ואורחות חיים מגוונים. העיקרון מאפשר לכל קבוצה לבטא את זהותה, ערכיה ואמונותיה, כל עוד היא פועלת במסגרת החוק ואינה פוגעת בזכויות של קבוצות אחרות. לפי עקרון הפלורליזם, לא רק שיש להכיר בזכות קיומם אלא אף להכיר בחשיבותם לחברה ועל כן בצורך לעודד את קיומם. זאת מתוך ההכרה בכך שהבעת דעות שונות בנושא מסוים הינה חשובה כדי להציג זוויות שונות של אותו נושא, ומתוך זה לבחור את הדעה או הדרך הטובה ביותר והמקדמת ביותר לחברה.

הסבר: קבוצות אינטרס מבטאות את קיומן של קבוצות שונות בחברה בעלות דעות, צרכים ואינטרסים מגוונים, ופועלות להשמיע את קולן ולהשפיע על המדיניות הציבורית. עצם האפשרות של קבוצות שונות להתארגן, לפעול באופן חופשי ולנסות להשפיע על מקבלי ההחלטות משקפת את ההכרה בזכות לקיום ריבוי דעות ואינטרסים ואת החשיבות שניתנת לשונות בחברה. בנוסף, התחרות בין קבוצות האינטרס על השפעה מאפשרת הצגת נקודות מבט שונות ותורמת לקבלת החלטות טובה יותר עבור הציבור כולו. לכן, פעילותן החופשית של קבוצות אינטרס והלגיטימציה להשמיע עמדות שונות ממחישות את מימוש ערך הפלורליזם.

שאלה 13 – עקרון שלטון החוק

- **ציין:** עקרון שלטון החוק.
- **הצג:** עקרון הקובע שהחוק הוא עליון וקובע את כללי ההתנהגות. החוק מחייב את כולם – גם את האזרחים וגם את רשויות השלטון. החוק נחקק על ידי הרשות המחוקקת בהליך דמוקרטי, והוא חייב להיות כללי, בהיר ופומבי.
- **בסס (ציטוט):** ניתן לראות על פי הקטע: "הסמכות קשורה בכלל היסודי ולפיו רשויות השלטון - בלא יוצאות מן הכלל - אינן רשאיות לפעול אלא במסגרת הסמכות שהוקנתה להן בכללים ובתקנות".
- **הסבר (קישור):** כלומר, השופט מדגיש כי ועד היישוב (רשות שלטונית) כפוף לחוק ואסור לו לפעול ללא הסמכה חוקית מפורשת שהעניקה לו את הכוח לכך. וזאת בהתאם לעקרון שלטון החוק הקובע שגם השלטון כפוף לחוק.

- **ציין: זכויות טבעיות (זכויות אדם).**
- **הצג:** זכויות יסוד המוקנות לכל אדם באשר הוא אדם, מרגע לידתו ועד מותו. זכויות אלו אינן מוענקות על ידי השלטון ואינן תלויות בו, וחובת השלטון להגן עליהן. הזכויות הטבעיות כוללות את: הזכות לחיים וביטחון, קניין, חירות, כבוד (שממנה נגזרות הזכות לשוויון ולפרטיות) והליך הוגן.
- **בסס (ציטוט):** ניתן לראות על פי הקטע: "תיאור אופיו של היישוב 'חילוני' מפלה אותם לרעה... מעבירה מסר שלפיו יש קבוצת תושבים 'מועדפת' וקבוצת תושבים 'סוג ב', שאינה רצויה בקהילה".
- **הסבר (קישור):** כלומר, העותרים טוענים שהגדרת היישוב כחילוני מונעת מהם לגור בו רק בשל זהותם הדתית, ובכך יוצרת אפליה ופוגעת בכבודם ובזכותם לשוויון מול שאר התושבים. מאחר והזכות לשוויון והזכות לכבוד נכללות בקבוצת **הזכויות הטבעיות** (המוקנות לכל אדם באשר הוא אדם), הרי שסוג הזכויות שנפגע במקרה זה הוא זכויות טבעיות.

שאלה 15 – עקרון ההסכמיות

- **ציין:** עקרון ההסכמיות.
- **הצג:** עקרון דמוקרטי שמשמעותו הסכמה רחבה בין קבוצות בחברה על כללי משחק בסיסיים או על אופייה הבסיסי של החברה והמדינה. ההסכמיות מחזקת את היציבות ומאפשרת קיום בצוותא על אף חילוקי דעות.
- **בסס (ציטוט):** ניתן לראות על פי הקטע: "סוגיות עקרוניות וחשובות בחברה הישראלית... ראוי שייפתרו בדרך דמוקרטית של הידברות והחלטה משותפת... למרות ההבדלים ביניהם".
- **הסבר (קישור):** כלומר, השופט קורא לצדדים להגיע להסכמה רחבה ולהכרעה משותפת דרך הידברות במקום להכריע בבית משפט. הוא מבקש ליצור בסיס משותף לחיים יחד למרות המחלוקות. וזאת בהתאם לעקרון ההסכמיות המדגיש את החשיבות של הגעה להסכמות רחבות לשם יציבות החברה.

שאלה 16

- **ציין:** לאומיות אתנית תרבותית.
- **הצג:** קבוצות לאומיות שהזהות המשותפת שלהן נשענת על השתייכות לאותה קבוצה אתנית. הגורם המאחד ביניהן הוא מכלול המאפיינים האתניים הייחודיים, כגון שפה, דת, היסטוריה, מוצא ותרבות משותפים. מאפיינים אתניים-תרבותיים אלה יוצרים אצל בני הלאום תחושת שייכות וזהות משותפת. תחושת שייכות זו התקיימה עוד לפני שהלאום הקים מדינה עצמאית משלו. לדוגמה, העם היהודי התקיים כלאום עוד טרם הקמת מדינת ישראל. יהודים יכולים להשתייך ללאום היהודי ובו בזמן להיות אזרחי מדינות שונות, ולכן אין בהכרח חפיפה בין ההשתייכות הלאומית-יהודית לבין האזרחות במדינה מסוימת.
- **בסס (ציטוט):** "יושב ראש יד ושם הסביר כי החיזיון מציג את אורח החיים הייחודי שקיימו היהודים בקהילות היהודיות שהושמדו בשואה, את המסורות והמנהגים שלהם, ובעיקר את הכמיהה לשוב לציון, ששרדה בכל הדורות".
- **הסבר:** בציטוט ניתן לראות את הדברים שמדגישים מאפיינים תרבותיים-אתניים משותפים של העם היהודי – למשל אורח חיים ייחודי, מסורות, מנהגים וזיכרון היסטורי משותף שמרכיבים את זהותו הלאומית גם ללא קשר למדינה קיימת. בנוסף, האזכור של הכמיהה לשוב לציון לאורך הדורות מבטא

שאלה 17

- **ציין:** פיקוח וביקורת על הממשלה.
- **הצג:** לממשלה כוח רב, ולכן יש צורך בגוף שיפקח על פעילותה ויבקר אותה, כדי למנוע ניצול לרעה של סמכויותיה. הכנסת משמשת מנגנון פיקוח רשמי על הממשלה באמצעות האופוזיציה, ועדות הכנסת, אישור תקציב המדינה וכלים פרלמנטריים שונים. הפיקוח מתבצע דרך כמה אמצעים, ובהם חוק התקציב, פעילות האופוזיציה, עבודת ועדות הכנסת וכלים פרלמנטריים כמו הצבעת איאמון, שאילתות, הופעת ראש הממשלה בפני הכנסת והקמת ועדת חקירה פרלמנטרית.
- **ציטוט:** "במכתב שנשלח למזכיר הממשלה הועלתה הטענה כי שרים רבים התעלמו מ-902 שאילתות שהגישו חברי כנסת. התעלמות זו מהווה הפרה של תקנון הכנסת".
- **הסבר:** הציטוט מתאר מצב שבו שרים לא השיבו לשאילתות שהגישו חברי הכנסת, דבר הנחשב להפרה של תקנון הכנסת. השאילתות הן אחד הכלים הפרלמנטריים לפיקוח וביקורת של הכנסת על עבודת הממשלה. לכן, כאשר השרים מתעלמים מהן, נפגעת יכולתה של הכנסת לממש את תפקידה כמנגנון פיקוח על הממשלה ולמנוע שימוש לא ראוי בכוחה.

שאלה 18

- **ציין:** גישה סוציאל דמוקרטית.
- **הצג:** הגישה הסוציאל דמוקרטית היא תפיסה שמדגישה את ערך השוויון הכלכלי-חברתי ושואפת לצמצום פערים בתחומי החיים השונים. לפי תפיסה זו, למדינה אחריות לסייע לאזרחים החלשים ולהבטיח לכל אדם קיום בסיסי בכבוד וביטחון כלכלי-חברתי. לשם כך המדינה מתערבת במידה רבה בכלכלת השוק, גובה מיסים מבעלי הכנסות גבוהות ומממנת שירותים חברתיים לאוכלוסיות נזקקות, תוך שמירה על חירות כלכלית במסגרת שוק חופשי בפיקוח המדינה.
- **בסס (ציטוט):** "במצע המפלגה כתוב כי היא תתנגד להשארת אמצעי הייצור בידי בעלי ההון, ותתמוך בהעברתם לידי מוסדות המדינה. כמו כן היא הבטיחה לקדם דיור מוזל ובר-השגה לכולם שרובו ימומן באמצעות המיסים שיוטלו בעיקר על האוכלוסייה בעלת האמצעים".
- **הסבר:** בציטוט ניתן לראות את מצע המפלגה שמתאר תפיסה שלפיה המדינה צריכה להתערב באופן משמעותי בתחום הכלכלי והחברתי כדי לצמצם פערים. ההתנגדות לכך שאמצעי הייצור יהיו בידי בעלי ההון והשאירה להעבירם לאחריות המדינה מבטאות מעורבות ממשלתית רחבה בכלכלה מתוך רצון לקדם שוויון. בנוסף, ההבטחה לדיור מוזל הממומן בעיקר ממיסים שיוטלו על בעלי הכנסות גבוהות משקפת את עקרון הסיוע לחלשים וצמצום פערים חברתיים-כלכליים באמצעות מדיניות מיסוי ושירותים חברתיים.

שאלה 19 – קנסות על חסימת כבישים (שאלת עמדה)

- א. **טענה:** אני תומך בהצעת החוק להחמרת הקנסות על חוסמי כבישים באופן משמעותי.
- ב. **נימוק לעמדתי (מתבסס על הזכות לחיים וביטחון):** אני תומך בחוק זה משום שהוא מגן על הזכות לחיים וביטחון. הצגת המושג: על פי החוברת, זכות זו קובעת כי אין לפגוע בחייו ובגופו של אדם, וכי חובת המדינה להגן על כל בני האדם החיים בשטחה מפני פגיעה בחייהם ובגופם בידי אחרים. הסבר: חסימת כבישים, ובמיוחד צירים חיוניים המובילים לבתי חולים או המשמשים רכבי חירום והצלה, מסכנת באופן ישיר את חייהם של חולים ופצועים הזקוקים לטיפול דחוף. החמרת הקנסות תיצור הרתעה שתמנע חסימות מסוג זה, ובכך תממש המדינה את חובתה להגן על חייהם וגופם של אזרחיה מפני סכנה מוחשית.
- ג. **נימוק לעמדה המנוגדת (מתבסס על חופש המחאה / זכויות פוליטיות):** המתנגדים לחוק יטענו שהוא פוגע בזכויות פוליטיות (חופש ההפגנה והמחאה). הצגת המושג: על פי החוברת, זכויות פוליטיות הן זכויות הקשורות לתחום הפוליטי, כגון חופש ההפגנה והמחאה והאפשרות לבקר את השלטון. זכויות אלו נובעות מהזכויות הטבעיות ומאפשרות לאזרחים להביע עמדה ולהשפיע. הסבר: הטלת קנס כספי כה כבד (29 אלף ש"ח) על מפגינים מהווה "תג מחיר" בלתי אפשרי עבור האזרח הפשוט. צעד כזה ירתיע אזרחים מלצאת להפגין ולהביע את מחאתם מחשש לקנסות, ובכך תפגע אנושות היכולת של האזרחים לבקר את השלטון ולממש את חופש המחאה שלהם במדינה דמוקרטית.

שאלה 20 – הורדת אחוז החסימה (שאלת עמדה)

- א. **טענה:** אני תומך בהורדת אחוז החסימה ל-1.5%.
- ב. **נימוק לעמדתי (מתבסס על עקרון הפלורליזם):** אני תומך בהורדת אחוז החסימה משום שהיא מחזקת את עקרון הפלורליזם. הצגת המושג: על פי החוברת, עקרון הפלורליזם משמעותו הכרה בערך של ריבוי דעות של אנשים או קבוצות, ותמיכה בקיום וביטוי של מגוון דעות של אנשים או קבוצות בחברה. הסבר: בחברה הישראלית ישנן קבוצות רבות ושונות. כאשר אחוז החסימה גבוה, מפלגות המייצגות קבוצות מיעוט או השקפות עולם ייחודיות לא מצליחות להיכנס לכנסת. הורדת אחוז החסימה תאפשר ליותר מפלגות להיבחר, ובכך הכנסת תשקף מגוון רחב יותר של דעות ועמדות הקיימות בציבור, דבר המהווה מימוש עמוק יותר של עקרון הפלורליזם.
- ג. **נימוק לעמדה המנוגדת (מתבסס על הצורך ביציבות שלטונית / ממשלה קואליציונית):** המתנגדים להורדת אחוז החסימה יטענו שהדבר יפגע ביכולת להרכיב ממשלה קואליציונית יציבה. הצגת המושג: על פי החוברת, ממשלה קואליציונית מבוססת על הסכמים קואליציוניים בין הסיעות המרכיבות אותה, מכיוון שאף מפלגה לא זכתה ברוב של 61 מנדטים בכנסת כדי להרכיב ממשלה לבדה. הסבר: הורדת אחוז החסימה תוביל לכניסתן של מפלגות קטנות רבות לכנסת ("רסיסי מפלגות"). מצב זה יקשה מאוד על הרכבת קואליציה, שכן מפלגת השלטון תצטרך להגיע להסכמים עם מספר רב של מפלגות קטנות, שכל אחת מהן תוכל "לסחוט" את הממשלה ולאיים בפירוקה. הדבר יפגע ביציבות

השלטונית וביכולת הממשלה לתפקד לאורך זמן.